

**БАТЛАВ.
УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН**

О.АМГАЛАНБААТАР

**АМЬТНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1Хууль зүйн шаардлага

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1 ... амьд явах эрхтэй ... гэж заасан.

Монгол Улсад 1986 оны байдлаар 30 гаруй мянган чоно 18 аймгийн нутаг дэвсгэрт тархсан гэж Шинжлэх ухааны академийн Биологийн хүрээлэнгийн эрдэмтдийн гаргасан судалгаанд дурджээ. Үүнээс хойш улсын хэмжээнд чонын талаар нарийвчлан судалсан судалгаа, мэдээлэл байхгүй байна.

Амьтны тухай хууль 2012 онд батлагдсанаар бүс нутгийн амьтны зүйлийн бүрдэл, тэдгээрийн тархац, нөөцийн судалгааг хийж зэрлэг амьтны мэдээллийн санг тогтмол шинэчилсний үндсэн дээр зэрлэг амьтныг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх ан агнуурын менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгжүүлэх эрх зүйн орчин бүрдсэн.

Түүнчлэн Амьтны тухай хуулиар чоно агнахад заавал зөвшөөрөл авч хураамж төлөхөөр зохицуулсан буюу зөвшөөрөл аваагүй чоно агнасан бол торгууль төлөхөөр хуульчилсан байна. Уг хуулийн зохицуулалт нь бодит амьдралд хэрэгжихэд хэд хэдэн асуудал үүсч байгаа буюу хөдөө амьдарч иргэд амь нас, мал сүрэгээ хамгаалахад эрсдэл үүсч байгаа талаар судалгаа харуулж байна.

1.2.Практик шаардлага

Амьтны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлд заасны дагуу иргэн зохих төлбөр төлж, сумын Засаг даргаас олгосон эрхийн бичгийн дагуу агнуурын ховор амьтнаас бусад амьтныг өөрийн ахуйн зориулалтаар агнаж, барьж болох бөгөөд тус эрхийн бичигт иргэний овог, нэр, агнах, барих агнуурын амьтны зүйл, тоо, агнах, барих хугацаа, газар, төлбөр, хураамжийн хэмжээг нарийвчлан заадаг. Тус хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.3.2-т заасны дагуу чоно агнах, барих зөвшөөрлийг тав хүртэл хоногийн хугацаатай олгодог байна.

Мөн төлбөрийн хэмжээг тогтоохдоо Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.3, 17 дугаар зүйлийн 17.1.2-д тус тус заасны дагуу Засгийн газрын 2023 оны "Амьтны экологи-эдийн засгийн үнэлгээг шинэчлэн батлах тухай" 260 дугаар тогтоолыг үндэслэн тухайн амьтны экологи-эдийн засгийн үнэлгээний 20 хувиар буюу 226,000 төгрөгөөр, зөвшөөрлийн хураамжийг 2 хувиар буюу 22,600 төгрөгөөр тус тус тооцож нэг чоно агнах зөвшөөрөл 248,600 төгрөгийн үнэлгээтэй байна.

Улсын Их Хурлын гишүүн миний бие сонгогдсон аймаг, сум, багт ажиллах үед малчид иргэдийн хамгийн ихээр тавьж байсан саналын нэг нь чоно агнахтай холбоотой асуудал байв. Иргэд, малчид чоно агнах, түүнтэй холбоотой төлбөр, зөвшөөрлийн талаар дараах агуулга бүхий тайлбар, мэдээллийг өгсөн болно.

Нэгдүгээрт, ан агнах зөвшөөрлийн бичиг нь тав хүртэлх хоногийн хугацаатай байдаг бөгөөд хэрэв тухайн хугацаанд ан хийж чадаагүй бол дахин зөвшөөрөл авах шаардлага үүсдэг тул төлбөр төлж зөвшөөрөл авах сонирхолгүй байдаг. Мөн чоно агнах зөвшөөрлийн төлбөр өндөр тул зөвшөөрөл авах боломж малчдын хувьд хязгаарлагдмал байна.

Хоёрдугаарт, хуульд заасны дагуу ан агнах зөвшөөрөл авахад шаардлагатай олон баримт бичиг бүрдүүлэх нь малчин иргэдийн хувьд хүндрэлтэй байдаг бөгөөд тухайлбал, ангийн буу өмчлөх, эзэмших зөвшөөрөл авахад хүндрэлтэй байдаг.

Гуравдугаарт, малчин иргэд зөвшөөрөлгүй чоно агнавал торгууль өндөр, чоно хүн рүү болон мал руу дайрвал заавал зөвшөөрөл авч байж буудахгүй бол зөвшөөрөлгүй ан агнасан хэргээр торгууль оногдуулах заалттай учир иргэд чоно агнахгүй байгаагаас болж чоно элбэгшиж, хүнээс айхгүй түвшинд хүрсэн. Мөн чоно ихэссэнээс бодын төл авч чадахаа байхад хүрч байгаа нь малчдын амжиргаанд нөлөөлж байгаа тул үүнийг амьдралд тохиромжтой байдлаар зохицуулж өгөхийг хүсч байна.

Хоёр.Хуулийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ
Энэхүү хуулийн төсөл нь 2 зүйлтэй бөгөөд Амьтны тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд нэмэлт оруулахаар зохицуулсан.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал:

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Монгол Улсын үндсэн хуульд заасан амьд явах эрх, малчид өөрийгөө болон мал сүргээ чононоос хамгаалах эрх хангагдах ач холбогдолтой.

Дөрөв.Хуулийн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн талаарх санал:

Энэхүү хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, конвенц болон бусад хууль тогтоомжид нийцсэн бөгөөд хуулийн төслийг дагаж бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй болно.

---oOo---